

Водні багатства мають справжніх господарів

Вода - природне багатство. Для людини вона незамінна. Тому одними з найважливіших проблем людства зараз є відтворення, раціональне використання та збереження водних ресурсів. Адже попит на високоякісну питну воду з боку населення та сільського господарства безперервно зростає. Нашим співрозмовником є начальник Сарненського районного управління водного господарства Василь ПІНЧУК.

- Василю Пилиповичу, розкажіть, будь ласка, про природні особливості району й історію водогосподарської діяльності.

- Сарненський район - один із найбільших за площею (2 тис. км²) в області. Північно-західне розташування його в Поліській низині визначає те, що для Сарненщини характерні достатня зволоженість і помірна температура повітря. Середня багаторічна кількість опадів становить 600-700 мм. Забезпеченість водою - майже 2,0 тис. м³ на годину, що значно перевищує середній показник по Україні. Окрім того, Сарненщина багата на підземні води, зосереджені здебільшого в четвертинних крейдяних супіщаних і піщаних відкладах. Прогнозовані їх запаси - 133,9 млн. м³. Гідрографічна мережа району розвинена добре. Заплави рік характеризуються рівними рельєфами з наявністю заболочених стариць, водотоків і замкнутих озер. 86 км протікає річка Горинь з площею водозбору 3608 км², а 60 км - Случ (1835 км²) і 26 малих загальною протяжністю 430,6 км, що є притоками Горині й Случа. Приміром, найбільшими притоками Горині є малі річки Мельниця та Зульня з площею водозбору відповідно 299 і 241 км². У с. Велике Вербче на річці Мельниця збудована штучна водойма площею 34, 4 га, об'ємом 68,8 тис. м³, на річці Зульня в селах Грушівка та Волоша - площею 16,3 га і 12,1 га. А всього в районі налічується 27 ставків площею 452,7 га, об'ємом води 3373,6 тис. м³, 27 озер - 15270 га, об'ємом води 1003,3 тис. м³.

Природні та певною мірою господарські чинники визначили головні особливості водогосподарського комплексу Сарненщини. Найважливішу роль тут відіграють осушувальна меліорація та боротьба з повенями й паводками. Водогосподарська діяльність набула розвитку ще понад 130 років тому. Тоді західна експедиція під керівництвом генерала Йосипа Желінського осушила окремі заболочені ділянки в урочищі «Хвощувата» (нині територія Сарненської науково-дослідної станції). Її робота мала велике агітаційно-пропагандистське значення. Адже показала, що лише осушення боліт може покращити матеріальний і побутовий рівень життя селян краю. Проводили її і за часів панської Польщі. Проте у великих масштабах меліорація земель у районі розгорнулася в повоєнні роки. До 1961-ого осушили 27728 га заболочених земель. Канали в цей період копали вручну, плужними канавокопачами. Головним завданням було відвести лишки води відкритою сіткою каналів. У цей період розпочали будівництво таких осушувальних систем, як: «Вербче - Дворець» (238 га), «Гало» (1507 га), «Яринівка» (4810 га), «Язвинка» (873 га).

Бурхливий розвиток меліорації в районі почався в 70-80 роках минулого століття, коли щорічно вводили в експлуатацію до 1500 га осушених земель, почали реконструкцію раніше збудованих систем за спрощеними проектами. У цей період, а саме в січні 1968 року, й створили Сарненське управління водного господарства. У 1993-ому обсяг осушених земель досяг 50,6 тис. га й за цим показником Сарненщина вийшла на перше місце в області. Згодом їх будівництво й реконструкцію припинили;

- **Які заходи вживаєте для захисту населення від весняних повеней?**

- Майже щовесни на річках Сарненщини спостерігається повінь. За останні піввіку найзначнішою вона була у 1979 році. Рівень води в річці Случ піднявся на 620 см. Тоді постраждали жителі сіл Любиковичі, Стрільськ, Глушиця, Люхча, Карпилівка, Немовичі, Зносичі, Тинне, Зарів'я, Дубняки, Чудель. Понад 800 будинків опинились у водяному полоні. Було затоплено й підтоплено понад 10 тис. га сільськогосподарських

угідь. А тому на виконання комплексної програми захисту сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії води, починаючи з 1979 року, в межах району Случа побудували 48,1 км захисних дамб і 7 насосних станцій. Звели їх і навколо Немович. Уздовж Горині - 20,9 км захисних дамб і дві насосні станції. Провели кріплення берега Случа протяжністю 19,6 км у с. Тинне, Чудель, Кам'яне-Случанське, Немовичі, Стрільськ, м. Сарни. Розпочали роботи з укріплення берега Горині в с. Ремчиці.

На жаль, в останні роки ця програма не фінансується і під час повені є ще неспокій і соціальна напруга в жителів сіл Чудель, Тинне, Зарів'я, Дубняки.

- Які завдання нині стоять перед управлінням та як впоралися з ними нинішнього року?

Нині площа осушених земель у районі залишається такою ж, як у 1993 році - 50,6 тис. га. Площа осушених сільськогосподарських угідь 34,407 тис. га, осушених гончарним дренажем — 27,085 тис. га, польдерних систем — 9,119 тис. га.

Найбільшими осушувальними системами є: «Яринівка» (4876 га), «Мар'янівка» (3592 га), «Карасин-Бродці» (4649 га), «Карпилівка- Рудня» (3904 га). Завданнями управління є збереження і ремонт інженерної інфраструктури міжгосподарських меліоративних систем, що перебувають на його балансі, й на договірній основі - внутрішньогосподарських, що на балансі сільських рад. А це 2212 км меліоративних каналів, із яких 773, 9 км - міжгосподарські, 1583 - гідротехнічні споруди (434 міжгосподарські), 104,1 км - захисні дамби, 12 насосних станцій на польдерних системах.

З метою виконання завдань розробили план ремонтно-доглядових робіт, їх необхідно здійснити в цьому році на суму 1913,9 тис. грн. За п'ять місяців ц.р. виконали робіт загальною вартістю 821,0 тис. грн., зокрема очистку меліоративних каналів, вирубку чагарника, відремонтували 50 гідротехнічних споруд, підготували до роботи 11 насосних станцій, які за 5 місяців ц.р. відкачали 4,4 млн. м³ води, на що затратили 75,4 тис. кВт/год. електроенергії на суму 795 тис. грн.

Застосування схеми самопливного відведення води з польдерних систем дало змогу зекономити 220 тис. кВт/год. електроенергії на суму 273 тис. грн. А встановивши на трьох насосних станціях лічильники з багатотарифного обліку електроенергії, зекономили 14,8 тис. грн., меліоративними каналами відвели 103, 7 млн. м³ води. Виконання зазначених обсягів робіт лише в деякій мірі покращує технічний стан меліоративних систем, але цього недостатньо. Адже меліоративні фонди зношені на 70-80% і потребують значних капітальних вкладень на їх ремонт і відновлення. Зараз говорити про збільшення обсягів ремонтних робіт, модернізацію машинно-тракторного парку не доводиться, бо в бюджеті управління захищеними є лише статті з заробітної плати й оплати енергоносіїв. Кошти на поточний і капітальні ремонти, придбання основних засобів, пальне-мастильних матеріалів із держ- бюфкету не виділяються. А тому заробляємо їх, надаючи платні послуги юридичним і фізичним особам. Так, утримали 394,5 тис. грн. Цьоріч - 154,2 тис. грн.

За станом на 1 червня ц.р., виконали завдання з підготовки осушувальних систем до роботи у 2014 році, доведене спільним наказом Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрації та обласним управлінням водних ресурсів. Проте в останні роки спостерігається занепад сільськогосподарського виробництва на осушених землях. А це 51% від усіх угідь району. До реформування агропромислового комплексу їх використовували стовідсотково й вони давали належну віддачу. В останні 10 років - недостатньо й неефективно. Із 18 тис. га осушеної ріллі під посіви задіяні лише 6,0 тис. га.

Сільські ради неспроможні за власні кошти утримувати інженерну інфраструктуру внутрішньогосподарської меліоративної мережі, а це: 1438,1 км каналів, 1149 гідротехнічних споруд, 27,085 га гончарного дренажу. Мало б поліпшити їх технічний стан виконання заходів, передбачених районною та обласною програмами відновлення та догляду за внутрішньогосподарською інженерною інфраструктурою меліоративних систем,

передану в комунальну власність селищних і сільських рад. Передбачалось виділити у 2012-2014 роках на ремонтні роботи з районного бюджету 571 тис. грн. і обласного - 270 тис. грн., але фінансування так і не було. Не реалізовується з тієї ж причини й Державна програма розвитку меліорації, згідно з якою в районі має бути реконструйовано 6753 га меліоративних систем.

Та в районі є сільгоспвиробники, які не рахуються з балансовою приналежністю меліоративних фондів, а, виходячи із необхідності, за власні кошти ремонтують внутрішньогосподарську та навіть міжгосподарську мережі. Приміром, у минулому році за кошти СГПП «Случ» провели роботи з очистки внутрішньогосподарських каналів (4,8 км) і магістрального (6,5 км), осушувальної системи Тинне-Зносичі, що дало змогу поліпшити меліоративний стан осушених земель на площі 600 га.

Разом з виконанням ремонтно-доглядових робіт значну увагу приділяємо благоустрою меліоративних систем, насосних станцій. Поновили інформаційні знаки на осушувальних системах «Че- мерне-Хвощувата», «Яринівка», «Будашівська», «Мар'янівка», пам'ятні - на малих річках Михайлівка, Хвощувата, Клітна. Облаштовуємо інформаційний знак на осушувальній системі «Довге». Спеціалісти служби водних ресурсів проводять еколого-просвітницьку роботу. Так, у школах району, за погодженням із відділом освіти РДА, проходять екологічні уроки на водну тематику (31 у 14 школах). Спільно з учнями ЗОНІ № 4 I-III ст. на березі озера Селянське провели акції «Чистий берег» і «Посади дерево», під час яких висадили 18 дерев, прибрали берег від сміття, впорядкували 7 джерел і один витік малої річки.

- **Незабаром ваше професійне свято. Кого з виробників хотіли б відзначити?**

- Напередодні професійного свята хочу сказати багато теплих слів на адресу всього колективу. Адже, незважаючи на всі негаразди, він робить усе, щоб і при мізерному фінансуванні підтримувати в робочому стані канали, дамби, насосні станції, гідропоруди, й зберегти водні ресурси, чисте довкілля.

Тон у роботі задають трактористи-машиністи Микола Жученя, Володимир Нікітчук, бульдозерист Віктор Сорока, машиністи насосних установок Микола Гаврильчик, Михайло Бігун, Максим Климець, Сергій Климець, Володимир Денисюк, оглядачі гідротехнічних об'єктів Володимир Ленчик, Микола Данилицький, Василь Стадник, Микола Мизюк, водій Олексій Кібиш, кранівник Іван Леончик.

Також хочу згадати ветеранів галузі, які перебувають на заслуженому відпочинку й свого часу зробили вагомий внесок у розвиток водогосподарського комплексу району. Це Володимир Гордус, Катерина Мотчук, Олексій і Галина Свириди, Ніна Зеленцова, Марія Тушич, Надія Мельник, Ольга Шапірко, Микола Петренко, Адам Оленіч, Володимир Войтович, Мусій Балабушка, Микола Шутько.

Тож вітаю всіх працівників і ветеранів-пенсіонерів управління, будівельних організацій ПМК-66, ПМК-81, котрі будували водогосподарські об'єкти, з професійним святом. Бажаю вам і вашим родинам міцного здоров'я, щастя, родинного благополуччя, миру й душевного спокою.

Михайло Малафей.